

247
Bibliotecii Locușteanu al gimnaziului Truță
Asan din Caracal, ⁵⁰ *Sumire Minescu*

19
DEALUL MARE

și

VITA AMERICANA

Conferință ținută la Societatea Geografică
în sala de 13 Martie 1893

DE

I. DEMETRESCU—AGRARU

PROFESOR DE ȘTIINȚELE NATURALE

PLOESCI

Biblioteca Centrală
Regională Oltenia

CRAIOVA

TIPO-LITOGRAFIA NAȚIONALE RALIAN ȘI IGNAT SAMITCA

1895.

II
8994

6409.

DEALUL MARE

ȘI

VITA AMERICANA

*Conferință ținută la Societatea Geografică
în sala de 13 Martie 1893*

DE

I. DEMETRESCU-AGRARU

PROFESOR DE ȘTIINȚELE NATURALE

PLOESCI

II 8994

CRAIOVA

TIPO-LITOGRAFIA NAȚIONALE RALIAN ȘI IGNAT SAMITCA

1895.

DEALUL MARE ȘI VIȚA AMERICANA¹⁾

Domnule Președinte,

Onorați Colegi,

Acum doi ani am avut onoare a vă întreține câteva momente cu o conferință: *mijlocul cel mai practic de reconstituirea viilor distruse de filoxeră din județul Prahova*; anul acesta mă presint cu o conferință, tot în genul celei din 1891, de ôre-ce viticultura e una din principalele bogății ale țării noastre, și cu toții suntem datori—pre cât ne e prin putință, — s'o susținem în gréua luptă contra flagelului filoxeric.

Vă spuneam în 1891, că mijlocul cel mai practic de reconstituire e vița americană altoită cu cea indigenă, că nici nu trebuie să ne gândim la vița americană productóre direct, pentru că nu

¹⁾ Conferință ținută la Societ. geografică în sara de 13 Martie 1893.

îndeplinesce condițiunile unei bune reconstituiri. Am citat chiar câți-va producători arătându-vă defectele lor.

Dacă însă, dintre Domniile-văstre e cine-va care să fi urmărit cestiunea filoxerică în țară la noi în acești din urmă două ani, nu mă îndoiesc că a fost pus într-o mare încurcătură; căci eu în 1891 vă spuneam că nu trebuiesc întrebuițați producătorii direcți — fiind o pagubă pentru cel care-i plantază —, pe când de la 1891 încôce, publicațiunile membrilor Serviciului filoxeric recomandă, din contră, producătorii direcți.

Iată ce ȳice D-nu Nicoleanu — șeful serviciului viticol—la pag. 18 în o publicațiune a D-sale ¹⁾: «varietățile de vițe americane productore direct, care s'aŭ dovedit până acum că merg bine în clima noastră, sunt: *Jacquez*, în prima linie; al doilea *Herbemont*, *Herbemont d'Aurelles* și al 3-lea *St. Sauveur*». Iar mai departe, la pag. 31, se ȳice: «*Jacquez*, *Herbemont*, *Herbemont d'Aurelles*, *Cunningham*, sunt producători direcți pe care-i putem recomanda viticultorilor spre încercare». Eu aș înțelege să îndemn pe cineva la ceva, atunci când ești sigur că-l îndemnă să facă un lucru bun; aș pricepe recomandarea producătorilor direcți americani de către serviciul filoxeric numai în următoarele două împrejurări:

¹⁾ Nicoleanu — Cultura vițelor americane.

Anteiu, când s'ar vedé că producătorii direcți dau rezultate bune în vre-o țară. Dar Franța—care are cele mai mari întinderi de vii, care e țara cea mai încercată de flagelul filoxerie, după o practică și o experiență îndelungată găsește: că producătorii direcți n'aũ nici o valóre în reconstituirea viilor, că se face o greșelă când se replantéză cu ei. Iată ce dice *Viala* ¹⁾, de producătorii direcți, în o conferință ținută la Beaune în privința reconstituirii viilor din Côte d'or: *«trebuie să vă mai vorbesc de P. direcți: Othello, Noah, Triumph, Brandt, Cannada, Elvira, Senasqua, etc? — Nu. Vaș insulta spunându-vă să-i cultivați; cu toții știți că cele mai bune vinuri date de producătorii direcți americani, fără escepție, nu stau alături nici cu cele mai inferióre vinuri de ale noastre»*.

Tot în privința lor iată ce dice *Sahut* ²⁾, de asemenea cunoscut bine de lumea viticolă: «în cazul extrem, când trebuie recurs la producătorii direcți, să alegem terenul cel mai fertil; apoi trebuie menținută cultura prin îngrășăminte energice și uneori chiar tratată cu sulfur de carbon; în schimb însă, nu obținem de la ei de cât recolte mediocre».

În fine, să vă mai citez o autoritate în viticul-

¹⁾ *Viala*. Progrès viticole et agricoles.

²⁾ *Sahut*. Reconstit. des vign. par les plants améríc.

tură, pe Couderc ¹⁾. Iată cum se exprimă el despre producătorii direcți: *«ar fi o profanație a propune producătorii direcți în depart. Côte-d'or; ei pot aduce ôre-cari avantaje numai acolo, unde se fac vinuri ordinare»*. Nu numai persoanele citate, dar toți viticultorii desinteresați sunt ați contra producătorilor direcți; și aş ruga pe orî-cine să-mi arete un cas serios, unde producătorii direcți să fie recomandați în reconstituirea podgoriilor însemnate.

Al douilea, aş admite să se recomande producătorii direcți, când s'ar fi experimentat cu ei în țără și ar fi dat rezultate bune; dar până acum vișele americane, plantate în Dealu-Mare, n'au dat nici un rezultat. Lucrul acesta ni-l spune și D-nu Nicoleanu la pag. 20 din lucrarea citată: *«Resultatul nu-l posedăm încă, și nu putem afirma cu sigaranță ce anume vișe pot conveni cutăruî orî cutăruî teren din dealurile județelor de mai sus (Prahova, Buzeu, Mehedinți)»*. Ce o fi făcend pe serviciul filoxerie să îndemne la reconstituire și cu producătorii direcți, când singur, D-l Nicoleanu, spune că până acum n'a făcut experiență cu vișele americane?

Precum vedeți, încurcătura e mare, căci serviciul filoxerie reconstituiesce și cu producătorii direcți îi recomandă decî; iar eu sunt contra lor.

¹⁾ Couderc. Progrès agricole din 11 Oct. 1891.

Fiindcă din experiențele instalate până acum în țară n'avem rezultate, să luăm cu de-amăruntul rezultatele din străinătate. Pentru acesta, voi lua producătorii direcți notați în o lucrare a serviciului filoxerie, publicată de curând, și voi arăta rezultatele ce le-a dat fie-care în Franța.

Vișele americane productore direct.

Productorul direct, care a făcut mare sgomot, e *Jacquezul*. Acum doi ani vă spuneam, că el pe lângă puține bune calități, are și multe rele. Acastă varietate a fost în continuu în discuție, ađi însă e cu siguranță constatat că numai atunci prosperază, când e plantată în terenuri profunde și bogate; îndată ce e plantată în terenuri medii, pier, sau vegetează rău.

Pierirea *Jacquezului* e datorită în primul rând neresistenței la filoxeră; și spre a ne încredința despre acesta, să vedem ce spun câmpurile de experiență din diferitele părți ale Franței. Profesorul *Carré*, făcând o dare de seamă despre rezultatele date în *Haute-Garonne* despre vișele americane, dice: «*Jacquezul suferă într'adevăr de filoxeră, și viticultorul, care-l plantază, nu-și cunoște interesul*¹⁾». Tot *Carré*, vorbind despre cei l'alți producători direcți, dice: «că în

¹⁾ Pr. agric. 29 Jan. 93.

1892 nici $\frac{1}{100}$ din proprietarii din dep. Haute-Garonne, Ariège, Tarn, nu vor mai cumpăra Productorii direcți ¹⁾».

În Progresul agricol și viticol din Montpellier din 22 Ian. 1893, se publică de asemenea rezultatele obținute în diferite câmpuri de experiență — și mai cu seamă în Cantonul Caraman; peste tot Jacquezul e clorosat și slab ²⁾. Profesorul *Lacoste* ³⁾ publică de asemenea în luna Decembre, anul trecut, rezultatele experiențelor cu vițe americane din dep. Gers; și iată ce spune, când ajunge la Jacquez: «*Jacquezul e peste tot slăbit din cauza filoxerei.*» Că Jacquezul e neresistent la filoxeră ne-o spune și *Sahut*: ⁴⁾ «Orî ce s'ar dice, *Jacquezul nu presintă un destul de mare grad de rezistență, și rădăcinile sale sunt adesea atacate de filoxeră.*» Iar ceva mai departe adaugă: «*că s'a renunțat la cultura lui ca productor direct în Gironde și în Lonnais.*»

Dar Jacquezul slăbește și pierе încă și din alte cauze: suferе mult acolo unde terenurile sunt profunde, decî favorabile bôlelor numite *Antracnosă* și *Milden* care atacă Jacquezul, făcându-l să-î pice frunzele. Lucrul acesta ni-l spun toți viticultorii; ast-fel *Viala* dice: «*cultura Jacquezului*

¹⁾ Progrès agric. 1 Ian. 1893.

²⁾ Lacoste în Pr. Agr.

³⁾ Pr. Agr. 22 Ian. 93.

⁴⁾ *Sahut Vignes américaines* pag. 113; *Sahut loc. cit.* pag. 115.

nu s'a întins nici odată, din cauza marelui sensibilități a frunzelor și fructelor sale la Antracnosă și Mildew¹⁾». Dr. Déspétis iată cum se exprimă despre Jacquez: «în regiunile umede și cu ușurință atins de Antracnosă și Mildew, iar cea dintâi bôla când e rău combătută, produce asupra-i pagube așa de mari, în cât îi fac imposibilă cultura²⁾». Profesorul Carré numește Jacquezul refugiul bôlelor criptogamice.

Mulți proprietari din Herault, Haute-Garonne, Gers, crezând că vor scăpa de bôlele criptogamice, au altoit Jacquezul; acesta însă e o mare greșală, căci Jacquezul altoit nu e mai bun ca cultivat direct, de ôră ce plantațiunile făcute în acest sens n'au reușit. E adevărat, că Jacquezul e aproape singura varietate americană care se altoește lesne cu toate varietățile europene, dar experiența a arătat că rădăcinile sale, distruse de filoxeră, nu sunt în stare să nutrească și insecta și altoiul. Citescă cineva Pr. Agr. și viticol din Montpellier, care e oglinda viticulturii din sudul Franței; și va vedea decepțiunile la care s'au expus acei cari, nemulțumiți de Jacquez ca producător direct, l'au altoit. Ast-fel, numeroși proprietari din Haute-Garonne, ved că Jacquezul altoit, după 4 ani pierde, din cauză că rădăcinile sale

¹⁾ *Viala* Adaptation pag. 193.

²⁾ *Despétis* pag. 51.

sunt aprópe cu totul distruse de filoxeră. Progresul agricol și viticol recomandă că, de nu e posibil a-l scóte, să se trateze cu sulfur de Carbon ¹⁾.

Să vedem ce mai spun și alți viticultori.

Félix Sahut, cunoscut de tótă lumea viticolă din Franța și din streinătate, iată ce ȃice: «*Jacquezul nu oferă același grad de rezistență ca cea mai mare parte din adevăratele specii americane, și rădăcinile sale sunt adesea atacate de filoxeră* ²⁾».

Bender și *Vermorel*, arată că Jacquezul nu e bun productor direct, căci e prea espus la bólele criptogramice: *Antracnosă* și *Mildew*; și vorbind de el ca port-altoiú, ȃic: «nu e port-altoiul nostru de predilecțiune ³⁾».

Dr. Déspétis deși arată ca Jacquezul e o varietate bună, totuși nu tăgăduesce că pórtă pe rădăciní un mare număr de filoxere, că nu trebuie lăudat prea mult și că e mai bine, să nu ne servim de o varietate de viță de vie care suferă, orí cât de mică í-ar fi suferința, și orí din ce cauză í-ar veni ⁴⁾.

Marès ⁵⁾, *Foëx*, *E. Courty*, sunt de asemenea contra Jacquezului, și într'un glas sfătuesc, că e mai bine a se întrebuița alte port-altóie.

¹⁾ Progrès agricole din 9 Octombre 1892 și 15 Ian. 1893.

²⁾ *F. Sahut* pag. 113.

³⁾ *Bender* pag. 109.

⁴⁾ *Déspétis* Vignes américaines pag. 50.

⁵⁾ *Marès* Cèpages pag. 15 și 16.

Ca să sfârșesc cu citațiunile, să vă arăt ce spun savanții viticultori — *Dr. P. Viala* și *L. Ravaz* — asupra Jacquezului: «în regiunile calde și uscate, și în terenurile sărace, filoxera distruge o bună parte din radicelele acestei varietăți, și produce pe rădăcini nodosități destul de multe, pentru ca planta să sufere». Viala și Ravaz întocmesc o *tablă de rezistență la filoxeră*, numerotată de la 0—20: zero însemnă cea mai mică rezistență, iar 20 cea mai mare rezistență la filoxeră. În acest tablou Jacquezul are No. 13, deci o rezistență ce trece puțin peste mijlocie. Ei sfătuiesc cultura Jacquezului, ca port-altoi, numai în terenurile calcaroase, unde varietăților *Riparia* și *Rupetris*, deși rezistente la filoxeră, nu le priescă însă solul.

Aș pute să continuu cu citațiile asupra Jacquezului, dar cred că cele făcute sunt de ajuns, și apoi n'am voit să vă pun înainte de cât rezultatele celor din urmă două ani.

În privința *calității vinului* vă repet ceea ce v'am spus și acum două ani, adică: că vinul nu e de o calitate bună, că pentru a fi fabricat cere numeroase precauțiuni și anume — strugurii nu trebuesc culeși când sunt copti bine, pentru că atunci colorea vinului e violacee-albăstrie; ci culesul trebuie să aibă loc puțin înainte de coccerea completă. Numai atunci vinul are culorea ro-

șie frumósă, dacă i-se adaugă mai cu sémă acid tartric. Dar vinul, obținut din strugurii ne bine copți, are alt păcat: e acerb, încrețesce gura.

Acum, când cunósceți mai bine Jacquezul, se va mai găsi cineva dintre D-vóstră care să dică: plantez eu Jacquezul? Eú cred că nu, căci nimeni nu va voi să aibă atăta luptă, ba contra hólelor criptogamice — Mildevul și Antracnosa —, ba chiar contra filoxerei, și să stea în continuú a trata via cu sulfur de carbon, pentru a-i apăra rădăcinile. Dacă e vorba să întrebuițăm sulfurul de carbon, să plantăm mai bine varietățile nóstre; și să le apărăm pe ele cu insecticide, fiindcă le cunóscem în de ajuns și producția calitativă și cantitativă. Dar tot să nu părăsim Jacquezul, să mai discutăm puțin.

Imi veți dice, póte: de unde scim că la noi nu va reuși Jacquezul. Deduc lucrul acesta din natura solului Dealului-Mare. Jacquezul, precum vėdurăți, cere—pentru a prospera bine—terenuri profunde, saú terenuri siliciose, care se scurg cu ușurință; acest-fel de teren are Jacquezul la pepiniera Țintea, și acolo îl vedem cu o vegetație din cele mai luxuriante. Dar nu tot așa sunt terenurile din Dealul-Mare. Cine a vizitat odată această podgorie, a constatat următóarele 2 feluri de teren: argilóse-compacte pe pólele dealurilor, și nisipo-calcaróse și uscate de tot pe piepturi. In

nici unul din aste terenuri nu cred că are să-î mérégă bine. În terenurile argilóse-compacte, ca în via D-lor Ienescu, Istr. Negulescu, Ruban, etc., va suferi mult de bólele criptogamice; iar pe piepturile uscate și espuse razelor solare va suferi de filoxeră. După mine dar, e o greșală recomandarea Jacquezului, fie ca productor direct, fie ca port-altoiú.

Se recomandă încă, spre încercare, de către serviciul filoxeric, proprietarilor de vii diferite varietăți de Herbemont, ca: *Herbemont*, *Herbemont d'Aurelles*, etc. E adevărat, că vinul de Herbemont e mai bun ca cel de Jacquez, dar producția e cu totul mică. Iată ce ȑice *Viala* în astă privință: «*ca productor direct dá un vin care posedă óre-cari calități, dar producția sa e abia comparabilă cu a celor mai ordinare varietăți de ale nóstre. Cred că cultura lui trebuie să se restrângă din ce în ce mai mult, și că trebuie înlocuit cu vițe altoite*¹⁾». Apoi Herbemont reușește numai în aceleași terenuri ca și Jacquezul, adecă-î plac terenurile profunde; dacă e plantat pe cóste mai uscate, pierе din cauza filoxerei. *Viala* și *Ravaz* în scara lor de resistență la filoxeră-1 noteză cu No. 12, decі mai dedesupt de cât Jacquezul. Neresistente la filoxeră sunt și cele l'alte neamuri de Herbemont: *Her-*

¹⁾ *Viala* Adaptation pag. 197.

bemont d'Aurelles, Touzain, etc. O probă o avem cu *Herbemont d'Aurelles* de la școala de agricultură din Montpellier; această varietate, cultivată în colecțiunile școlii, e atât de neresistentă la filoxeră, în cât, pentru a fi menținută, trebuie tratată cu sulfur de carbon.

Apoi în câmpurile de experiență instalate în Gers, Haute-Garonne, pe când Jacquezul și Othello sunt numai slăbite, *Herbemont d'Aurelles* e omorît din cauza filoxerei ¹⁾. Nici Viala și Ravaz nu dau astor varietăți o rezistență mare, de ôrece le notéză cu No. 14.

O altă probă de neresistență la filoxeră o găsim în Pr. Agr. din 4 Oct. 1891. Viticultorii din *Bessau* se plâng că în plantațiunile de *Herbemont d'Aurelles* filoxeră a distrus numeroși butuci și a produs pete filoxerice. Întrebând ce e de făcut, progresul agricol și viticol le răspunde: «*Chiar din iarna trecută, am anunțat că H. d'Aurelles a suferit grozav de filoxeră în colecțiunile școalei de viticultură de la Montpellier; singurul mijloc, de a face să dispară petele datorite filoxerei, este de a întrebuița sulfurul de carbon, cât timp recolta va plăti în mod îndesulător cheltuelile de tratament*».

Pe lângă neresistență la filoxeră, *Herbemont* se prinde cu mare greutate ca butașiu. Apoi Her-

¹⁾ Progr. Agr. 4 Dec. 1892.

bemont Touzain se c ce f rte t rzi , a   că, de s'ar int mpla plo  tomnatice, r m ne necopt ¹⁾).

Dar p te că sunt proprietari cari să  ic : să încerc  nt i  cu el ca productor direct,  i apoi—dacă nu e bun—să-l altoesc.  i acésta e o gre eal , căci peste tot, pe unde s'a altoit, a produs f rte puțin atunci, când terenul i-a convenit  i nu a perit din cauza filoxerii. Iată ce  ice *Sahut*: «*fructifica ia, la cea mai mare parte din variet tile nóstre altoite pe Herbemont, lasă mult de dorit,  i acesta e un defect de care trebuie  inut socotélă la reconstituire* ²⁾».

E. Courty arată că la unii proprietari a dezvoltat f rte puțin fructifica ia altoiului, iar la al ii n'a putut nici să-l facă să fructifice. Vede i dar că nici Herbemont, cu t te că dă un vin bunicele, totu i nu e de recomandat—de  re ce n'are o rezisten   ndestul t re la filoxeră.

* * *

Altă varietate, de asemenea recomandă de către serviciul nostru filoxeric, e *Cunningham*. Acest neam de vi   americană, are o parte bună, că dă un vin de o calitate bună; nenorocirea e, că produce f rte puțin. *Courty* g seste ac st  vi   fără valóre ca productor direct, pentru că micul său strugure nu dă de c t o mică cantitate de vin ³⁾).

¹⁾ Progr. Agr. 25 Ian. 91. ²⁾ Sahut. loc. cit. pag. 101.

³⁾ Courty pag. 59.

Că produce puțin, o spun toți viticultorii de valoare: *Foëx, Despetis, Sahut, Richter*, etc.

Dar Cunningham, pe lângă că produce puțin, e foarte caprițios; căci în pământuri de aceeași natură, uneori reușește de minune, alteori e foarte suferind. Aceste insuccese pe unele locuri sunt datorite neresistenței la filoxeră. *Viala* și *Ravaz* îl notează cu No. 14, iar *Déspétis* îl pune inferior chiar lui *Herbemont* și *Jacquez* ¹⁾. Aceeași neresistență la filoxeră a arătat-o și în câmpurile de experiență din Sud-Vestul Franței ²⁾.

Nu e bun Cunningham, nici dacă e altoit; căci s'aû vădut proprietari cari altoindu-l, n'aû putut să aibă nici cea mai mică recoltă ³⁾. Tot aceeași părere o are și *Viala* și *Ravaz*, căci iată cum se exprimă *Viala* la pag. 194: «*de multe ori a fost propus Cunninghamul ca port-altoi; rezultatele obținute aû fost foarte diverse; și fapt curios, altoii pe Cunningham, deși viguroși, aû fost de o producție slabă sau aproape nulă. Cultura lui Cunningham s'a făcut în Franța în câteva puncte restrânse, astăzi însă, e părăsită* ⁴⁾.

Precum vedeți, și pe această varietate ne o arată cu culori rele rezultatele experiențelor din

¹⁾ *Déspétis* loc. cit. pag. 38.

²⁾ *Pr. Agr.* 22 Ian. 93.

³⁾ *Courty* pag. 59.

⁴⁾ *Viala* pag. 194 și *Viala Mission viticole* pag. 200.

străinătate, și nu sfătuesce pe nimeni a o planta. La ce bun să mai plantăm o varietate, pe care străinătatea a dat-o la o parte? Eu cred că n'am sci ce facem.

* * *

Să trecem acum la o altă categorie de producători direcți, cari, tot după serviciul filoxeric, sunt mai întrebuințați în cultură.

E adevărat, că mai toți producătorii direcți au fost întrebuințați; dar la început, când nenorociții de viticultori francesi luptau pe dibuitele; căci ori ce varietate americană le intra în mână, o plantați, să vadă cum e; dar acum întrăga listă de producători direcți—americană—n'are nici o valoare în reconstituire.

Să 'i enumerăm și apoi să luăm pe fie-care în parte. Acești producători sunt: *St. Sauvern*, *Senasqua*, *Othello*, *Cornucopia*, *Ciuthiana*, *Canada*, *Secretary*, *Bachus*, *Black-defiance*, *Huntington*, *Brandt*, *Gamay-Couderc*, *Elvira*, *Noah*, *Duchess*, *Triumph*, *Diana*, *Taylor*, *Pulliat*, *Alvey*, *Isabella*, *Franklin*, *Black-July*, *Rulander*, *Autuchon*.

Voiu studia acești producători direcți, grupuri grupuri—după rudenia care e între ei. Ast-fel, *Triumph*, *Senasqua*, *Black-defiance* sunt nisce hibridi, între vița noastră europeană și o specie americană «*Vitis Labrusca*». Acești hibridi, și o mul-

time alții, au fost creați de americani cu mult înainte de a se descoperi filoxera în Franța. Americanii plantați varietățile europene, dar piereau după câțiva ani. Vița europeană pierdea din cauza filoxerei; dar ei, din contra, o atribuiau unei neadaptării a varietăților europene la clima americană. Din această cauză au căutat să hibrideze pe Labrusca—viță americană—cu *viniferă*, viță europeană, cu scop de a obține varietăți, care să se adapte mai bine la clima americană. Însă, toate varietățile obținute au moștenit neresistența la filoxeră a viței europene. În adevăr, rezistența lor e foarte slabă. *Viala* și *Ravaz* le notează cu 4 și 5 în scara lor de rezistență la filoxeră, și le consideră ca neavând nici o valoare: «*Triumph, Senasqua și Blach-deffiance, dice Viala, n'ar pute reuși de cât în terenurile grase și nisipoase; mai cu seamă în regiunile de Nord, filoxera n'ar avea o așa de mare influență asupra lor*¹⁾». *Sahut*, de asemenea confirmă cele spuse de *Viala*, căci iată ce dice: «*diferiți proprietari se plâng de neresistența lor la filoxeră; acesta e un defect capital la cea mai mare parte din producătorii direcți: ceea ce ei câștiga în fertilitate, perd în rezistență la filoxeră*²⁾». Dar câmpurile de experiență, din di-

¹⁾ *Viala et Ravaz, Reconstitution* pag. 186.

²⁾ *Sahut, loc. cit. pag. 163.*

feritele părți ale Franței, vin să dea lovitura de grație nu numai astor hibrizi, ci tuturor producătorilor direcți; ast-fel *Carré*, în o dare de seamă asupra reconstituirii în Haute-Garonne, arată că «*toți productorii direcți mai cunoscuți: Senasqua, Secretary, etc., sunt devastați de filoxeră*». *Lacoste*, resumând în progresul agricol și viticol din 4 Decembrie 1892 — precum vedeți vă pun înainte date noi de tot — rezultatul experiențelor din Gers — Franța — în rubrica «*omorâte de filoxeră*» pune pe *Senasqua, Triumph, etc.* Aceleași rezultate le-au dat acești hibrizi în cantonul Montgiscard, Caraman, etc.¹⁾

Însă partea rea a acestor hibrizi nu e numai neresistența la filoxeră, ci vinul are un gust urt, numit de francesi *gout foxé*²⁾, moștenire de la părintele american *Labrusca*. Singura parte bună a lor e, că produc mult, relativ cu cele lalte varietăți americane. Apoi, pentru acest singur bun, să riscăm a-i planta, ca peste 2 sau 3 ani să i vedem mâncați de filoxeră?

* * *

Iau alt grup: *Othello, Canada, Cornucopia, Brandt, Secretary, Autuchon*. Aceste varietăți sunt hibrizi a 3 specii: două americane — *vitis Riparia* și *vitis Labrusca* —, și a noastră europeană — *vi-*

¹⁾ Pr. Agr. 22 Ian. 93.

²⁾ Bush și Meisner. Catalogue des Vignes améric.

tis vinifera. Cu toții au moștenit caractere de la părintele european—vinifera—și de la cel american—Labrusca; nici unul n'a moștenit de la Riparia. Au moștenit de la părintele european neresistență la filoxeră; singur *Autuchon* a căpătat puțin sânge de Riparia, căci numai el are o rezistență mai mare la filoxeră: e notat în scara de rezistență a lui Viala și Ravaz cu No. 7; *Othello* are 6, ceilalți: *Canada*, *Brandt*, *Cornucopia* au 4; iar *Secretary* are No. 2. Că sunt neresistenți la filoxeră, ne-o mai spun rezultatele experiențelor din anul trecut din diferitele părți ale Franței, unde *Braudt*, *Secretary*, *Autuchon*, *Cornucopia*, *Othello*, plantați alături de *Senasqua* și *Triumph*, mor din cauza filoxerei¹⁾.

Dintre acești hibriți, numai *Othello* a fost mai mult cultivat în Franța, din cauza producțiunii mari; căci s'au vădut casuri, când a produs aproape 400 vedre la pogon. Dar câte-va mari defecte, ca: neresistența la filoxeră, căderea frunzelor vara pe timp prea secetos, pârlirea strugurilor și gustul foxe al vinului au făcut ca cultura lui să fie părăsită. De pretutindenă vin nemulțumiri în contra lui; ast-fel, proprietarii din Haute-Garonne se plâng că plantațiunile de *Othello* pier din cauza filoxerei. Iată ce le răspunde Pr. Agricol și viticol din 26 Iulie 1891: «*In Haute-*

¹⁾ Progr. Agr. 4 Dec. 92.

Garonne am găsit pete filoxerice în mai multe vii plantate cu Othello, dar acest fapt nu e ceva nou în alte departamente. Dacă la D-vostărie piere Othello, cauza e că pământul e gras, bogat, și prin urmare favorabil înmulțirii purecelui. Trebuie să se trateze cu sulf de carbon nu numai petele, dar chiar și o zonă destul de întinsă în jurul lor ¹⁾».

Viticultorii, din Toulouza, întreabă dacă n'ar fi bine să planteze Othello. Progresul agricol și viticol le răspunde: să meargă și să vadă plantațiunile de Othello de la una din barierele Toulouzei unde Othello e slab și pipernicit din cauza filoxerei! ²⁾ Ceilalți hibridi sunt puțin productivi, mai puțin rezistenți la filoxeră, ca Othello, și s'a renunțat aproape peste tot la cultura lor.

* * *

Altă serie de producători direcți e: *Taylor, Noah Elvira, Diana, Franklin*. Aceste varietăți sunt hibridi obținuți din 2 varietăți americane: *vitis Labrusca* și *vitis Riparia*. Dintre acestea numai *Taylor* și *Noah* sunt mai rezistenți la filoxeră, fiind notați de Viala și Ravaz: cel dintâiu cu No. 11, al doilea cu No. 13; ceilalți au o rezistență inferioară.

De *Taylor* n'ar trebui să ne ocupăm ca pro-

¹⁾ Pr. Agr. 26 Iulie 91.

²⁾ Progr. Agric. și vit. 9 Oct. 1892.

ductor direct; de ôre-ce—imediat ce s'a vădut că i se scutură florile, că produce puțin și că dă un vin de o calitate mediocră—nu a mai fost de nimeni întrebuințat ca productor direct, ci numai ca port-altoiū. Sunt chiar ađi plantațiuni de Taylor altoit, cari aū până la 16 ani de vechime, și cari sunt în o stare cât se pôte de înfloritóre. Nu urméză însă de aci, că trebuie numai de cât să-l întrebuințăm; de ôre-ce în terenurile uscate, pe piepturi, în terenurile sărace, pierе în scurt timp din cauza filoxerei. Neresistența la filoxeră a făcut ca astăđi cultura lui să fie părăsită, și să fie înlocuit cu alții ca port-altoiū.

Noah e o varietate cu o vegetație destul de vigurósă în terenurile care-i convin, pierе însă din cauza filoxerei—ca și cei lalți producători direcți—în terenurile prea uscate în timpul verei ¹⁾. Produce destul de bine cantitativ, calitatea vinului însă lasă mult de dorit; vinul are un gust foxé prea pronunțat, și e întrebuințat mai mult pentru facerea rachiului, a cărui calitate e de tot inferióră, fiind-că i se comunică gustul neplăcut al vinului. Fiindcă nouă ne trebuiesc replantate viile, nu pentru rachiū ci pentru vin, n'avem ce face din Noah.

Cei lalți hibridi, ca *Bacchus*, sunt și mai pu-

¹⁾ Pr. Agr. 22 Ian. 93.

țin rezistenți la filoxeră, și cultura lor e astăzi complet părăsită în Franța ¹⁾.

Varietățile următoare: *Pulliat*, *St. Sauveur*, *Huntington*, *Rulander*, *Reintz*, n'aū avut nici odată vre-o valoare; și nu figurează astăzi de cât pentru curiozitate prin colecțiuni. Ceva sgomot s'a făcut numai împrejurul lui *St. Sauveur*; ađi însă e constatat, că e cu totul neresistent filoxerei și nu mai are ca susținător, cred, de cât pe Gaston Bazille, care l'a obținut din sēmēnța de Jacquez.

În sfârșit, să mai cercetăm un producător direct, care a făcut mare sgomot în anii din urmă, și anume pe Gamay-Couderc—un hibrid între o varietate franceză Colombeau și alta americană, numită *Rupestis-Martin*. Acestă varietate e foarte importantă pentru noi, căci resumă viața tuturor producătorilor direcți; ea a trecut, în scurt timp, prin aceleași faze, prin care aū trecut toți producătorii direcți; și nu va trece mult, până s'o vedem reprezentată numai prin colecțiuni. În adevăr, acum câți-va ani, Couderc — producătorul acestui hibrid — îl dă la lumină cu mare laudă: bun și ca producător direct și ca port-altoiū, avēnd marea calitate, ca îndemn filoxerei. Deși această varietate nu era experimentată de nimeni, totuși s'aū găsit foarte mulți proprietari, cari, ademeniți de re-

¹⁾ Viala și Ravaz pag. 153.

clame, să o cumpere cu prețuri destul de mari. Astăzi însă, se știe cu siguranță, că nu resistă la filoxeră; ca probă e Gamay-Couderc, plantat în colecțiunile scôlei de agricultură și viticultură de la Montpellier, ale cărui rădăcini sunt acoperite de filoxeră ¹⁾. Chiar Couderc acum nu mai susține hibridul său, căci iată ce țice de el: «*totuși, eu nu-l consider ca absolut rău; iar acei care l-au, să l păstreze ca producător direct; dar e mult mai bine să-l întrebuințeze ca port-altoi* ²⁾».

Dar acest hibrid e rău nu numai că nu e resistant la filoxeră, dar are o particularitate curiosă, pusă în evidență de însuși Couderc, anume: suferă de ceea ce numește Couderc «*varriation par bourgeons*», adică, tendința de a se întorcelă unul său la altul din strămoși. Couderc a observat pe tulpinile mai bătrâne de Gamay-Couderc unele corde, care purtau fructe întocmai ca acele ale părintelui frances Colombeau. A cultivat acele corde și a eșit din ele întocmai varietatea francesă Colombeau, cu neresistența ei la filoxeră. Varietatea Gamay-Couderc e, deci, foarte periculoasă; căci, dacă cineva nu știe fenomenul acesta «*varriation par bourgeons*», adică întorcerea unor corde către unul din strămoși, și nu înlătură acele

¹⁾ Progrès 1 Ian. 93; și Viala și Ravaz pag. 204.

²⁾ Pr. Agr. 11 Dec. 92.

côrde la tăiat, ei le plantază; atunci, își plantază singur în vie vițe neresistente la filoxeră. Am ști că Gamay-Coudere resumă viața tuturor producturilor direcți, și am avut totă dreptatea; căci despre fie-care producător direct, la început, s'a făcut mare sgomot: că produce struguri escelenți, că e complect resistant la filoxeră; dar câți-va ani de experimentare au fost de ajuns ca să arete, că sau nu e bun producător, sau e neresistent la filoxeră.

* * *

Precum vedeți, s'a dat de mult verdictul asupra producătorilor direcți.

Acastă cestiune e rezolvată, și puținii mai sunt, pôte, acei cari s'ar mai gândi să-și refacă viile cu vițe americane producătoare direct.

S'a sfârșit cu producătorii direcți în reconstituire, pentru că nu îndeplinesc condițiunile unei bune reconstituiri: *producție abundantă și de calitate bună și resistantă la filoxeră*. Dacă eu dic că s'a sfârșit cu producătorii direcți, o fac, fiind-că văd rezultatele din alte țări: că se pronunță contra lor, arătându-i ca neresistenți la filoxeră și producând un vin de o calitate inferioară. Noi în cestiunea filoxerică, dacă vrem să ajungem la rezultate bune, să ne luăm după ultimele publicațiuni din străinătate, să avem în vedere numai rezultatele experiențelor din anii din

urmă; căci dacă nu facem acésta, o să găsim publicații de acum 5—6 ani, care spun că cutare ori cutare producător direct e escelent, pe când ultimile rezultate ale experiențelor l'arată că e rău.

De asemenea, nu trebuie dată atenție orî-cui ia condeiul în mână și scrie: dacă ne-am lua după fie cine, ar trebui chiar să dicem că nu e filoxeră, că Europa întregă luptă contra unui inamic care nici nu există, contra unei închipuirii. Un articol interesant, intitulat: *starea generală a viilor în România*, găsesc într'o revistă română¹⁾. Lasă că în acest articol se vorbește în mod foarte confus despre meri, peri, grâu, etc., și foarte puțin despre vii, dar filoxera e considerată ca ceva problematic; căci iată ce dice autorul, vorbind de un insect care atacă via: «*acest insect se adaugă la cortegiul nesfârșit al inamicilor viei, condus cu atâta dibăcie de problematicul flagel filoxeric*». Dacă am da credemânt celor spuse în acest articol, am pute să dicem, că filoxera nu bântue în viile noastre; și cu atât mai mult ar trebui să-o credem, cu cât cel care scrie articolul, face parte din serviciul filoxeric.

Ceea-ce am dis acum doi ani, repet și adî: noi să profităm din nenorocirile altora, să ne instruim din experiența pe care a făcut'o Franța; de óre-ce acéastă experiență e făcută nu în două pe-

¹⁾ Amicul Agricult. No. 11 din 1 Iulie 1890.

piniere — cum e până acum la noi — ci în sute de mii de pogone, cari adî sunt replantate cu viță americană. În adevăr, numai departamentul Heraultul, după o statistică făcută în Noembrie 1892, are adî replantate cu viță americană altoită peste 154,000 de hectare ¹⁾. Și eu cred că e bine să dăm totă atenția miilor de proprietari, cari au experimentat în aceste 154,000 de hectare și care cu toții spun, că producătorii direcți americani nu sunt de nici un folos; de cât așa, după capul nostru, să ne apucăm să experimentăm cu producătorii direcți, numai pentru a dice că facem și noi experiență.

Experiențele ce voim noi să le facem cu producătorii direcți, în aduc aminte ce fel de experiențe se făceau până în 1888 de către serviciul filoxeric.

Se făceau nisce experiențe ridicule cu viță din principalele noastre podgorii, ca: Odobești, Nicoresci, etc., spre a vedé dacă nu cumva s'o găsi, în vre-o podgorie a țării, neamuri de viță care să reziste filoxerei; atât de mult se pricepeau în viticultură foștii conducători ai serviciului filoxeric, că nu sciaû, că toate varietățile de viță din Europa aparțin unei singure specii: *vitis vinifera*; și că prin urmare, toate sunt neresistente la filoxeră! O altă serie de experiențe, de asemenea

¹⁾ Progr. Agric. din 29 Ian. 93.

fără rost, era tratarea viilor cu păcură, sare, spre a vedea de nu va putea omori cu ele filoxera: atât de bine era studiată literatura viticolă, că nu se scia nici ce anume condițiuni trebuie să îndeplinescă un insecticid, pentru a putea avea influență asupra filoxerei; fiind-că e constatat de mult, că substanțele licide și solide nu vatămă de cât atunci filoxera, când se transformă, cât se poate de repede, în vapori cari să fie otrăvitori — filoxera respirându-î, se asfixiază și more.

Acest fel de experiențe sunt în adevăr ridicule, și s'a cheltuit cu ele banii Statului de geaba; fostul personal al serviciului filoxeric făcea experiență, numai ca să nu se țină că stă locului. Mă întreb, nu ne-o găsi pe noi ridiculi un străin cu bune cunoștințe viticole, când o vedea că noi ne mai perdem vremea și banii, plantând producători direcți americani, asupra cărora s'a dat deja verdictul?

Vița americană altoită.

Fiind-că producătorii direcți americani n'au nici o valoare, va trebui să recurgem la acele neamuri de viță americană, care resistă perfect la filoxeră, și vor conveni Dealului-Mare; și să le altoim cu vițele indigene.

Chiar de la începutul invasiunii filoxerice, vedându-se că vița europeană pierde din cauza fi-

loxerei, s'a propus pentru atâtăia oră de G. Bazille, într'un congres viticol, altoirea varietăților europene pe vițe americane, care să reziste filoxerei. Dacă de la început se asculta cuvîntul lui Bazille, era să fie scăpată Franța de eșecul și pierderile cele mari ce le-a avut cu producătorii direcți. A trebuit însă o experiență de aproape 15 ani, pentru a se recunoște că mijlocul cel mai bun, de reconstituire, e numai vița americană altoită cu cea indigenă. În adevăr, cu acest sistem nu mai ne interesăm de filoxeră, dacă alegem ca port altoi o varietate care să convie solului ce l'avem în vie, și în același timp pe deplin rezistentă filoxerei. Apoi, numai cu vița americană altoită facem o reconstituire rațională, pentru că menținem producția veche și buna calitate a vinurilor noastre.

Altoirea viței de vie e cunoscută de foarte mult timp, și a fost întrebuințată în alte țări înainte de invasiunea filoxerică, pentru a se înlocui o varietate rea cu alta bună productoare. Nouă astăzi însă, deși n'am altoit până acum via, ni se impune altoirea, dacă voim să conservăm vechile noastre varietăți și vinul bun de altă dată. Eu cred că prin altoire, cultura viei în România va căpăta o mai mare importanță, și că de asemenea și calitatea vinului va câștiga—și mă bizui în aceasta, pe următoarele considerațiuni:

1). Fiind-că prin altoirea viței americane cheltuim mult mai mult ca înainte cu facerea unei vii, dacă se va căuta a se altoi numai varietățile bune și calitativ și cantitativ. Apoi, dintre varietățile acestea bune, se va căuta să nu se întrebuințeze ca altoi, de cât acele corde care au aparținut la butuci productivi; ba chiar numai acele corde, care au avut pe ele struguri. Acastă selecționare va avea de efect, că nu vor fi în vie de cât butuci buni productori; producția dar va crește și vor dispărea din vie varietățile sterpe ce erau muncite zadarnic, sau acelea cari produceau un vin rău, și influențau în rău asupra producției totale.

2). Prin altoire e constatat aș, că vița indigenă e influențată în bine; planta devine mai precoce, căci strugurii se coc aproape cu o săptămână mai de vreme de cât se coceau înainte; apoi bobele sunt mai mari, de mărime uniformă și mai dulci. Ce e mai mult, dacă lipirea între altoi și port-altoi e perfectă, atunci vița indigenă ia o dezvoltare mult mai mare ca aceea ce o avea înainte, când era plantată direct. *Bender, Viala*, etc. arată că nu numai vegetația e influențată în bine, dar chiar *calitatea vinurilor* din vița altoită e superioară. Ast-fel s'a constatat la diferite congrese viticole, că dintre 2 vinuri de aceeași etate

și din aceleași varietăți, au fost superioare cele obținute din viță altoită.

Sunt viticultorii cari găsesc, că prin altoire, via produce mai mult ca înainte—când era plantată direct; și *Despetis*, isbit de această disproporție în producție, merge atât de departe în cât dice: «că dacă n'am avé filoxeră, ar trebui să altoim varietățile noastre numai pentru producțiune».

Alte folose ale altoirei sunt: că se *grăbesce producțiunea*; via începe să producă chiar de la al 2-lea an de la plantare, pe când prin plantația directă, producția începe la al 4-lea, 5-lea an; așa că câștigăm două recolte—prin urmare începem mai repede să ne scotem din cheltuelile de desfundare, plantare, cumpărarea plantelor, lucrări, etc.

Și anul acesta repet ceea ce am avut onóre să vă spun acum doui ani: ca să n'avem grija că vița americană va influența în rău asupra calității vinului; de ore-ce, prin altoire nu facem alt-ceva, de cât schimbăm rădăcinile viței indigene, și punem în locul lor rădăcini americane rezistente la filoxeră. Rădăcinile nu influențază întru nimic asupra producțiunii, pentru că ele nu jôcă de cât rolul de culegătoare din pământ a apei și a materiilor nutritive brute. Frunzele sunt acelea cari încreză și transformă aceste materialuri, cari apoi sunt trimese diferitelor organe; cât timp planta va avé frunzele sale, ca-

litatea fructului, dacă nu va fi îmbunătățită, cel puțin va fi tot aceeași ca și mai nainte.

Să nu ne luăm iarăși după vre-o broșurică, eșită de cine scie când, în care se va critica altoirea, ca nefiind bună. În adevăr, și altoirea a avut numeroase eșecuri, dar nu din împrejurarea că vișele americane sunt rebele altoirei; ci pentru că nu se cunoscău bine condițiunile ce trebuiesc avute în vedere, pentru ca altoirea să reușescă bine; și de asemenea nu se sciaū îngrijirile ce trebuiesc date unei vii în primii ani după altoire.

Caut să vă arăt unele din cauzele ce au făcut ca altoirile pe vișă americană să nu reușescă:

1) O primă cauză e aceea, pe care francesii o numesc *affranchissement de la greffe, saū deslipirea altoiului*. Vișă americană, altoită și prinsă, e plantată definitiv în vie; trebuie însă a se planta ast-fel, ca locul altoit să fie în fața pământului, ba chiar la anul I și al II să se formeze în jurul tulpinei un mic mușuroiū, pentru ca altoiul să nu se usuce la locul de unire cu port-altoiul — în cas de vară prea sēcetōse —, și să nu degere iarna — în cas de friguri prea mari. În tot-déuna, chiar în primul an, se forméză pe altoiū rădăcinī, cari intră în pământ. Rădăcinile acestea trebuiesc căutate din timp în timp la fie-care butuc și tăiate cât se pōte de cu îngrijire; căci de se neglijeză și nu se taie în anul ântēiū, se îngroșe mult

În anul al 2 lea, și în anii care urmăză se înfig, adânc în pământ; apoi, atunci când au luat o dezvoltare, paralizăză rădăcinile port-altoiului american — nu le lasă să se desvolte —, și vine un timp când butucul nu e nutrit de cât de rădăcinile altoiului. Fiind-că rădăcinile americane nu s'au dezvoltat aproape de loc, port-altoiul rămâne subțire și cu timpul se deslipesc de altoi, care nu mai are în pământ de cât propiile lui rădăcini. Acastă deslipire a altoiului de port-altoi se numesce *affranchissement de la greffe*, sau *deslipirea altoiului*. Filoxera venind acum pe rădăcinile altoiului, le distruge, și împreună cu ele pierie și planta. De sigur că acesta e un caz, unde vița altoită a pierit, dar mórtea viei nu e datorită altoirei, ci negligenței de a se tăia rădăcinile altoiului: dacă 'n primul și al II-lea an — după plantație—s'ar fi tăiat rădăcinile altoiului, altoirea ar fi dat cele mai bune rezultate.

2) *Se altoiañ varietăți ce nu resistăñ filoxerei*. În primii ani de reconstituire cu vițele americane, se crede că orî-ce varietate de viță americană e și resistentă la filoxeră, pe când experiența — precum știți — a arătat că sunt vițe americane cari au o resistență mare, ca: *Riparia*, etc.; altele au o resistență mijlocie, ca: *Jacquez*, *Cunningham*; iar altele sunt tot așa de neresistente ca și vița europeană, ca *Duchess*, *Rulan-*

der, etc. Ei bine, la început — în furia de replantare — nu se alegea vița americană, ci se altoia ori și ce varietate la întâmplare.

Vița altoită, care nu era resistantă la filoxeră, a pierit; prin urmare, o altă categorie de eșecuri, o altă serie de ômenî care să strige contra altoirii. Dar nici în acest cas nu e de vină altoirea, ci singur proprietarul, pentru că s'a grăbit, și n'a așteptat rezultatul experiențelor, pentru a altoi numai varietăți rezistente la filoxeră.

3) *Se altoiau varietăți ce nu erau adaptate la sol.* La începutul reconstituirii cu vițe americane, viticultorii—obicinuiți cu vechile varietăți europene, care se prindeau și dau rîde aproape în ori-ce fel de pămînt, unde erau plantate—aū cređut că tot așa sunt și vițele americane; așa că, ori-ce varietate le venea din America, o plantaū unde se nemerea. Resultatul a fost: că în unele locuri un fel de viță americană a dat rezultate escelente; iar în altele, tot același neam a pierit și altoit și nealtoit.

Atunci, numai, s'a vĕđut că vița americană se deosebesce de cea europeană, că e caprițiosă în privința terenului, că fie-care fel de viță americană are felul de pămînt în care se pôte desvolta bine. Cu vițele americane s'a născut un alt fel de studii, anume: acela *al adaptațiunei la sol*, pentru a se cunósce terenul ce convine fie-

cărei varietăți de viță americană. Astă-dî aceste studii sunt terminate și se cunósce cu siguranță ce varietate americană convine cutărei saú cutărei naturi de pămént. Noi, dacă voim să n'avem eșecuri cu vița americană, în privința adaptațiunii la sol, trebuie să procedăm cu băgare de sémă: să studiăm mai întéiú solul din via noastră, și apoi să nu plantăm de cât varietățile ce scim că convin acelei naturi de pămént.

4) O altă caúsă a nereușitei altoirii a fost *altoirea de varietăți rebele acestei operațiinnî*. În adevér, sunt vițe americane, ca *Scuppernong* care, de și rezistente la filoxeră, nu se prinde însă de loc altoiul pe ele. Francesii însă, la începutul reconstituiri, aúđind că acéstă viță în America are o vegetație extra-ordinară, cu un trunchiú gros, adesea orî pána la 1^m60 în circonferință, aú adus mari cantități de acéstă varietate, și aú plantat'o: parte, pentru a produce ca struguri; parte aú altoit'o.

Esperiența a arătat, că acéstă varietate nu e bună ca productóre direct, pentru că bóbele nu se coc tóte de-odată, ci pe ránd; și apoi că bobul — după ce se cóce — pică jos. Nu e bună astă varietate nici ca port-altoiú, pentru că e cu totul rebelă altoirii: altoii nu se prind de loc pe ea. M-me Ponsot, și puținí alți viticultori, de abia cu mari sfortări aú putut obține câți-va altoi pe

Scuppernong. La început, când altoirea pe Scuppernong n'a reușit, s'a învinuit vițele americane în general: că sunt rebele altoirei; astă-dî se scie că sunt vițe americane rezistente la filoxeră care, altoite, reușesc sută la sută. Noi, în reconstituire, avem dar și acest drum limpedit; n'avem de cât să alegem varietățile americane rezistente la filoxeră, care convin Dealului-Mare și care se altoiesc cu ușurință, și vom fi siguri că nu vom avea eșecuri cu vița americană.

În fine, alte cauze ale nereușitei altoirii sunt și următoarele: se altoia rău și nu se da destulă îngrijire altoilor după altoire.

Vedeți cari au fost cauzele ce au contribuit pe ici, pe colea, la nereușita altoirii; n'avem de cât să înlăturăm în Dealu-Mare acele cauze, pentru a fi siguri de reușită.

Mijlocul cel mai rațional de replantare cu viță altoită ¹⁾.

Pentru reconstituirea prin plante altoite sunt 2 căi de urmat: sau se plantază mai întîi în vie port-altoiul, care e resistant la filoxeră și care convine solului, și apoi în anul următor se altoește —acest sistem e numit *replantarea prin altoirea*

¹⁾ A se vedea: a) Progrès agric. Discours Viala din 11 Ian. 1891; b). Fitz-James pag. 342, 343, 384, 438; c) Sahut în Progrès agric. din 1 Martie 1891; d) Portes Tom. III; e) Viala Adaptation pag. 279; f) Despetis pag. 236; g) Bender et P. Vermorel pag. 187—188.

pe loc, fiind că altoirea se face în vie—; sau mai întâi *port-altoiul se altoește în atelier*, se pune în scôlă de se prinde; iar în anul următor se planteză definitiv în vie, numai acele vițe la care altoiul s'a prins bine. Acest sistem e numit *replantare prin viță americană altoită și prinsă*.

Prima sistemă de replantare, prin *altoirea pe loc*, e astă-đi părăsită de aprópe tótă lumea viticolă; și n'aú mai rămas de cât puțin acei cari să mai susție altoirea pe loc a viței americane, după ce s'a plantat. Causa, pentru care acest sistem de replantare nu mai e recomandat, sunt multele defecte pe cari le presintă.

Mai întâi, că altoirea pe loc se face cu multă greutate: lucrătorul trebuind să taie planta din fața pământului, să se aplece jos, să aranjeze altoiul, să lege, să acopere locul altoit, pierde cu tóte aceste operațiuni o grămadă de timp, așa că nu altoiesce de cât puțin tulpine pe ăi; prin urmare, îi trebuie timp mult pentru a isprăvi plantația tótă. Al doilea, altoitul trebuind să fie făcut primăvara, rar se găsesc mai multe ăile bune de-a rândul, pentru a nu întrerupe operația; apoi altoirea pe loc nu numai că cere timp mai mult, dar chiar costă aprópe îndoit mai scump ca altoirea în atelier; în fine, că orí cât de bun lucrător am avé, e imposibil ca toți altoii să reușescă—așa că la sfârșitul anului vom avé goluri nmeróse

în vie, cari abia după 3 — 4 ani pot să fie umplute. Gолurile în vie sunt mai numeroase, când după altoire urmăze o plöie. Dar atunci, când am reuşit a completa tötă via cu viţă altoită, avem alt neajuns. Altoii reuşiţi, chiar din anul ântëi, se desvoltă bine, iar rădăcinile se întind în töte direcţiunile în pământ, aşă că viţă altoită şi prinsă tocmai în 3-lea şi 4-lea an, nu va puté nici o dată să se desvolte bine: pentru că rădăcinile ei sunt coplesite de rădăcinile altoilor reuşiţi în primul an. Amestecătura acésta de butuci bine desvoltaţi, şi alţii încă tineri, are şi un alt inconvenient: că nu avem o producţie regulată de cât tocmai târziu.

Dar să presupunem că nimic din cele spuse nu se întâmplă. Altoirea pe loc are un alt defect, pöte mult mai mare. Printre vişele altoite şi prinse se găsesec förte multe, la care lipirea între altoi şi port-altoi nu s'a făcut bine; la töte acestea, seva neputënd circula cu uşurinţă, butucii rămân slabi şi piperniciţi, aşă că avem în tot-d'a-una petece de vie, formate din butuci suferinşi şi care dau o producţie cu totul inferiöră.

Fată de aceste neajunsuri, pe cari le are altoirea după plantare, s'a găsit că e mult mai bine a se replanta cu *viţă americană altoită şi prinsă*. Pentru acésta, mai ântei se altoesce viţă americană, şi apoi se pune în scölă.

În anul, cât stă în scôlă, altoiul se prinde de port-altoi. În primă-vară, care urmăzează, se aleg numai acele bucăți, la care altoiul e perfect lipit de port-altoi, și se plantază în vie.

Acest sistem nu are nici unul din desavantajele celui dintâi: nu vom avea goluri în vie, vegetația va fi uniformă la toți butucii, producția va începe deodată în totă via — fiind-că la plantare vom căuta să fim scrupuloși, să trecem prin mână bucată cu bucată, și să nu lăsăm să se planteze de cât acele vițe, la cari altoirea a reușit în perfecție.

Port-altoi ce convin Dealului-Mare.

Asupra port-altoilor, ce convin Dealului-Mare, mă pot în cât-va pronunța din câmpurile de experiență, pe cari le-am instalat în primăvara anului 1890,—experiențe cari s'au un an mai mult de vechime ca cele instalate, tot în Dealul-Mare, de către serviciul filoxeric. În aceste experiențe am avut în vedere găsirea port-altoiului, care ar putea avea o întrebuințare mai mare în Dealul-Mare; de aceea am instalat câmpuri de experiență, la diferiți proprietari, în terenuri, cât se poate de variate și cu esposiții diferite.

Ast-fel, la d-nu I. Negulescu am făcut 2 câmpuri de experiență: unul a fost făcut în teren argilo-nisipos și umed, desfundat la 40 c. m. adân-

cime și cu esoposie Nord-West; am plantat varietățile: *Riparia*, *Jacquez*, *Solonis*; am altoit varietățile *Riparia Gloire* și *Jacquez* cu varietățile indigene *Gordin* și *Negru vèrtos*. A doua experiență a fost instalată într'un teren argilos-ferruginos și compact cu esoposia tot la Nord — dar în această parcelă terenul *nu s'a desfundat*, ci varietățile *Solonis* și *Riparia grande glabre* au fost puse numai în gropi de 30 c. m. de adânci. Atat în anul I, cât și al 2-lea, în parcela No. 1, dintre varietățile puse, cea mai frumôsă desvoltare a avut-o varietatea *Riparia*; în al 2-lea rând vine *Jacquez*, care a suferit puțin de bôla numită *Mill dew*. Parcela No. 2 de la D-nu Negulescu e de mare importanță, pentru că ne lămuresce o cestiune, care ne îngrijea nișel, anume: limpedesce cestiunea *desfundatului*. În adevăr, varietățile plantate aci: *Riparia Glabre* și *Solonis*, au fost plantate în teren nedesfundat. În primul an, după plantare, aste două varietăți au luat o desvoltare cu mult mai mică ca varietățile plantate în prima parcelă; în al doilea an însă, și aste două varietăți s'au desvoltat așa de bine, în cât aproape nu era deosebire de vegetație între cele două parcele—deși în una terenul fusese desfundat, iar în cea laltă nu. Am căutat să ved ce desvoltare au luat rădăcinile în parcela No. 2, și am vedut că ele pètrunseseră departe prin pământul care nu

fusese de loc desfundat. Resultate identice am obținut și la alți proprietari, la cari am plantat în teren nedesfundat. Altoii făcuți, au reușit deopotrivă de bine: atât cei de pe *Riparia*, cât și cei de pe *Solonis*.

Alte câmpuri de experiență au fost instalate la *D-nu Romanescu*. O parcelă am plantat-o cu varietățile următoare: *Jacquez*, *Solonis*, *Riparia*, *Viala*, hibridii *Millardet*, în un teren argilo-nisipos și permeabil, desfundat la 50 c.m. adâncime și cu o esposiție Sud-Est. O a doua experiență am instalat-o pe cîstă în un teren nisipos cu concrețiuni margóse, desfundat tot la 50 c.m. adâncime; aci am pus următoarele varietăți: *Solonis*, *Riparia*, *Viala*. În fine, a 3-a experiență am instalat-o în partea de sus a vii într'un teren argilos, dar cu numeroase concrețiuni margóse, desfundat la 50 c.m. adâncime; varietățile plantate au fost: *Viala*, *Riparia*, *Solonis*, *hibridii Millardet*. În toate aceste parcele varietățile, cari s'au desvoltat cel mai bine, au fost: în prima parcela — *Riparia* și *Solonis*; în a doua linie — *Viala* —; în fine, în al 3-lea rând hibridii *Millardet* și *Jacquez*. *Jacquezul* a suferit puțin de *Mildew*.

În parcela a 2-a și a 3-a, adecă în cele puțin calcaróse, cea mai frumósă vegetație a avut-o *Solonis* și *Riparia*. Fiind că despre *Jacquez* și *Viala*, am vorbit când am discutat productorii di-

recți, cred că e necesar să spun că au produs struguri, dar foarte puțini.

La *D-nu Alexandru Radović* am instalat un câmp de experiență în un teren argilo-nisipos, cu concrețiuni margóse, dar foarte uscat; cu o expoziție Sud-West și desfundat la 40 c.m. adâncime. Varietățile plantate au fost: *Rupestris*, *Solonis*, *Jacquez*, *Viala*. Aci am variat ast-fel experiența: la jumătate din plantație am pus, peste rădăcini, mai întâi o amestecătură de bălegar și nisip, și apoi am acoperit cu nisip; la cea laltă jumătate nu s'a pus nimic, ci s'a acoperit rădăcinile numai cu pământul, care fusese scos din grópă. Am căutat însă, ca pământul pus peste rădăcini să fie cât se póte de bine făinat, spre a acoperi bine rădăcinile. Am variat experiența, spre a vedé de e vre-o deosebire în vegetație între vițele la cari se pune, și cele la cari nu se pune bălegar și nisip peste rădăcini. Atât în anul întâi, cât și în tr'al doilea, nu am constatat nici o deosebire în vegetație, atât la jumătatea la care se aplicase, cât și la aceea căreia nu i-se aplicase îngrășămintе.

Un alt-fel de experiențe am instalat la Diacónul *N. Ionescu*. Am plantat *Solonis* în un teren argilos compact și foarte umed, cu expoziție Sud — *fără a se fi desfundat* terenul. În primul an după plantație, vițele au avut o vegetație slabă; în al doilea, vegetația a fost cât se póte de frumoasă.

La D-nu C. Ruban am instalat experiențe în 3 naturi de pământ: 1). În un teren argilo-nisipos, desfundat la 40 c.m. adâncime, cu espoșiția spre Sud-Est, am plantat: *Jacquez*, *Solonis*, *Riparia Gloire* și *Riparia Glabre*. 2). În un teren nisipos-margos foarte uscat, nedesfundat, am plantat: *Jacquez*, *Solonis*, *Riparia Gloire* și *Rip. Grande Glabre*. 3). În un teren argilos-clisos, cu espoșiția Sud-Vest, am plantat: *Jacquez*, *Riparia Gloire*, *Riparia Grande Glabre*, *hibridii Milardet* și *Solonis*. La jumătate din astă parcelă s'a desfundat terenul, iar la jumătatea cea laltă nu s'a desfundat.

Resultatul în aceste 3 câmpuri de experiență a fost: în prima parcelă, vegetația cea mai frumósă a avut-o: *Riparia gloire*, *Riparia g-de-glabre* și *Solonis*; în parcela a doua toate varietățile au avut o vegetație slabă în primul an, iar într'al 2-lea s'au descoltat toate bine. În parcela a III-a atât în jumătatea, unde terenul a fost desfundat, cât și în cea laltă, varietatea care a vegetat cel mai bine—atât în primul cât și în al douăilea an—a fost *Riparia gloire de Montpellier*.

Precum se vede, și aici vițele americane, plantate în teren nedesfundat, au vegetat bine, și anume: cea mai frumósă vegetație o are *Solonis* în terenurile nisipo-calcaróse, iar *Riparia Gloire* în terenurile argilóse.

O altă persoană, la care experiențele au dat rezultate bune, e D-nul *Ciorăneanu*. La D-sa în'trun teren argilo-nisipos, profund, desfundat la 40 c.m. adâncime, cu o esposiție către Sud, s'au plantat următoarele varietăți: *Viala*, *Solonis*, *Jacquez*, *Riparia-gloire*, *hibridii Millardet*. Atât în anul întâi, cât și în al doilea, varietățile, care au vegetat cel mai frumos, sunt *Riparia gloire* și *Solonis*.

Câte-va alte câmpuri de experiență, instalate la alți proprietari, nu mi-au dat nici un rezultat, pentru că proprietarii—la cari le-am instalat—au găsit de cuviință să nu le dea nici cea mai mică îngrijire.

Din experiențele instalate la proprietarii mai sus citați rezultă următoarele până acum :

1) Că dintre varietățile plantate, două numai—*Riparia gloire* și *Solonis*—au avut peste tot cea mai frumoasă vegetație, atât în terenurile umede, cât și în cele uscate, precum și la toate esposițiile; cu o singură deosebire, că în terenurile uscate, nisipo-calcare și în cele argilose, cu concrețiuni margose, *Solonis* întrece în vegetație pe *Riparia*; din contră, în terenurile argilose, sau argilo-nisipose, *Riparia* întrece în vegetație pe *Solonis*.

2) Al doilea punct, nu de mică importanță, e în privința *desfundatului* pământului. Din espe-

riențele instalate la D-nii Ruban, I. Negulescu, Diac. Ionescu, se vede că aceleași varietăți, în aceeași natură de pământ, reușesc peste tot de o potrivă — fie că pământul e desfundat, fie că e nedesfundat. Ast fel, *Riparia* — care are vegetația cea mai mare în terenurile argilo-nisipóse, desfundate la 40 c.m. adâncime, din via D-lor Negulescu, Ruban, etc. — se desvoltă bine; și are vegetația cea mai mare din varietățile plantate și în terenurile argilóse nisipóse, dar nedesfundate.

De asemenea varietatea *Solonis*, care avea vegetația cea mai frumósă în terenurile calcaróse și desfundate, se desvoltă tot ea cea mai bine și în terenurile nedesfundate argilo-calcaróse, saũ nisipocalcaróse și uscate; ast-fel, că de ne-am lua după vegetație, n'am puté spune, dacă acolo terenul a fost desfundat saũ nedesfundat.

Desvoltarea cea mare, pe care o aũ vițele americane și în terenurile nedesfundate, e de mare nevoe a se sci, la noi în țară—fiind-că sunt mulți viticultori cari pretind încă, că vițele americane aũ nevoe să fie plantate într'un teren bine desfundat, pe cuvântul că ele aũ rădăcinile mai delicate și nu pot străbate cu ușurință pământul.

Din experiențele nóstre se vede dar, că *desfundatul adânc* al pământului nu e o operațiune indispensabilă pentru reușita vițelor americane. Vițele americane putând prospera și în terenurile

nedesfundate, e o mare economie pentru proprietarul mic, căruia i-ar fi fost imposibil a face desfundări adânci, cari cer o cheltuială aproape tot așa de mare, ca și costul viței și al plantării.

Dacă însă cu spun, că vița americană poto prospera și în terenurile nedesfundate, nu urmăză de aci a dice, că desfundatul pământului nu e de nici un folos. În adevăr, desfundatul cere o cheltuială mare la facerea unei vii, în schimb însă, aduce și multe folósc: vița vegetéză mai viguros, mai cu samă în primii ani, apoi începe să producă de la al 2-lea an după plantație; pe când vița, plantată în teren nedesfundat, nu produce bine de cât de la al 5-lea—6-lea an. Alt folos din desfundarea pământului e pentru plantele altoite; căci adesea, de nu se desvoltă bine în primii ani, se poto întâmpla să rămăie slabe și pipernicite pentru tot-d'auna. Desfundările ajută de asemenea mult în terenurile umede, de óre-ce cară escesul de apă din pământ și fac pământul mai cald; în fine, prin desfundare multe substanțe, care până aci erau neasimilabile, devin asimilabile ¹⁾.

Cine dar, voesce ca să facă cheltueli mai mari cu replantarea, are folosul că via începe să-ı producă mai de grabă; acela din contră, care nu dispune mult, poto planta numai în teren săpat, ca pentru săpătura ordinară, saú în teren arat, și

¹⁾ *Viola*. Adaptation.

va fi sigur că vița americană îi va reuși—producția însă, va începe mai târziu.

3) În fine, o a treia cestiune deslegată, este: *gunoiul* și *nisipul* trebuiesc neapărat puse peste rădăcinile viței atunci, când o plantăm. Resultatul experiențelor mele este, că vița vegetează tot așa de bine, fie că punem peste rădăcinii gunoiu și nisip, fie că nu punem; și acesta, atât în terenurile desfundate, cât și în cele nedesfundate. Ca exemplu, de nepunere de gunoiu și nisip în teren desfundat, e parcela de la D-nul *A. Radovici*, plantată cu: *Rupestris*, *Solonis*, *Jacquez*, *Viala*—cârcia însă numai la jumătate s'a pus gunoiu și nisip. Varietatea *Solonis*, atât în primul, cât și în al doilea an, s'a dezvoltat cea mai bine din toate — și de o potrivă atât în partea, unde se pusese gunoiu, cât și în cea laltă. Ca exemplu de experiențe în *teren nedesfundat*, e câmpul de experiență de la *C. Ruban*, făcut din varietățile: *Jacquez*, *Riparia*, *Solonis*, *Glabre* și *hibridii Millardet*, în un teren argilo-elisos. Aci varietatea *Riparia*, în anul al doilea, a avut o vegetație luxuriantă, ca și în alte parcele de experiență, din aceeași natură de sol, dar la care se pusese gunoiu și nisip. Vegetația bună a viței americane—cel puțin în primii ani, și dacă nu punem la plantare gunoiu și nisip — e un rezultat nu de mică importanță.

Sunt proprietari cari, din diferite împrejurări, nu-și pot procura gunoiu și nisip, și cu toate acestea trebuie să planteze imediat. Ei bine, aceia pot planta cu siguranță, căci nepunerea gunoiului și a nisipului peste rădăcini nu are influență asupra vegetațiunii viței. Să se aibă însă grija, a se presăra peste rădăcini pământ bine pulverisat. Esperiențele acestea au fost făcute cu vițe americane nealtoite; de aceea eu țin, că se poate planta, fără a se pune gunoiu, numai când se plantază port-altoie. Resultate de la vițele altoite, plantate în teren nedesfundat, nu le-am încă; totuși cred că atunci, când se plantază viță altoită, trebuie pus peste rădăcini gunoiu și nisip, ca să se formeze pe port-altoi rădăcini multe—spre a nutri bine altoiul. Dacă pământul e sărac, și nici nu se pune la plantație gunoiu și nisip, atunci se poate întâmpla ca altoii, vegetând slab în primul an, să rămână piperniciți pentru tot-d'auna.

Mersul reconstituirii cu vițele americane în Dealul-Mare.

Cei cari urmăresc cestiunea reconstituirii cu vițele americane, sunt sigur că au credința, că Dealul-Mare e pe jumătate reconstituit—și asta numai din micile informațiuni pe care le ved prin gazete. În adevăr, în ultimii două ani, mai pe fiecare zi s'a vădut prin gazete informațiuni de câte

2 sau 3 rânduri, în care se spunea că rezultatele date de vișele americane sunt din cele mai satisfăcătoare. De cine sunt date în continuu aceste informațiuni, nu mă interesez; dar eu cred că lucrurile trebuiesc reduse la adevărata lor stare; cred că această cestiune nu trebuie tratată cu iuțelă, căci atunci ne vom pomeni cu o înfrângere și cu vișele americane, cum a fost aceea pe care am suferit-o cu Naftalina. În adevăr, cine nu-și aduce aminte reclama, care se făcea Naftalinei, că e o substanță bună? Și acea reclamă atârșase atât de mult pe proprietarii de vii, în cât se făcuse așa de multe cereri de Naftalină, că guvernul ar fi trebuit să cumpere Naftalină, pe lângă aceea pe care o cumpărase, încă de câte-va milioane de franci! Țic dar, că lucrurile trebuiesc aduse la adevărata lor stare, fiind-că ceea ce vedem prin gazete, că în Dealul-Mare se reconstituiesc viile, nu e de loc exact. Am luat în lung Dealul-Mare, am mers din proprietar în proprietar, pe unde s'a dat viță americană, și vă declar că până acum nu s'a început de loc reconstituirea. Ceea ce este adevărat, e, că serviciul filoxeric a dat viță americană la un număr ore-care de proprietari, cari au plantat-o după ordinul primit. Am constatat însă, cu multă părere de rău, că noi românii nu știm ce facem cu vișele americane. Țic un cuvânt greu, dar mă esplic.

S'a dat la un număr ore-care de proprietari viță americană, între 1000 și 4000 de bucăți; dar nu numai dintr'o varietate, ci din mai multe varietăți: la unii proprietari am găsit până la 15 varietăți. Jumătate din această viță sunt *productorii direcți*; jumătate, *port-altoie*. Peste tot am găsit aceeași sistemă de experimentare; terenul desfundat s'a împărțit în două parcele: într'o parcelă s'a pus port-altoiele, în cea laltă productorii direcți. Distanța între vițe e mare—între 1^m 75 și 2^m—, după cum se recomanda acum câți-va ani, adică: că vițele americane trebuiesc plantate la distanțe mari una de alta, de ore-ce se credea că ele sunt mai exigente ca ale noastre.

Prin modul cum se experimentează de către serviciul filoxeric, vă voi arăta că cheltuim banii de geaba, căci nu vom ajunge la rezultate mari.

Mai întâi, experimentarea *productoriilor direcți* americani e zadarnică, și nu va avea alt rezultat de cât, că peste 7—8 ani serviciul filoxeric va spune: am încercat și noi productorii direcți și ne-am convins că nu fac pentru Dealul-Mare—de ore-ce acei, cari se adaptază terenului și resistă puțin la filoxeră, dau o producție cu totul inferioară, în cât nu merită a se întinde cultura lor. E, ore, nevoie a se mai face experiență cu productorii direcți? Aș înțelege, când la noi cel dintâi s'ar fi ivit filoxera. Căci atunci nesciind ce să facem,

plantăm tot ce ne vine din America, până să ne hotărîm la sistema de replantare, pe care s'o urmăm. Dar când noi procedăm de la cunoscut, când o experiență a streinătății, de 25 ani, ne spune: nu mai plantați producători direcți, pentru că noi care i-am plantat am făcut greșală—de ore-ce vinul scos din ei nu stă alături nici cu cele mai inferioare vinuri de ale noastre; când noi în Dealu-Mare nu avem a face cu o podgorie de câmp, care dă vinuri ordinare, ci cu o podgorie care a dat vinuri escelente, ce puteau rivalisa cu cele mai bune vinuri din streinătate: mai putem dice în aceste condițiuni, să facem și noi experiențe cu producătorii direcți? Eă cred că nu. Din experimentarea producătorilor direcți vor eși trei rele:

 Mai ântîi, că întărziem cestiunea reconstituțiunii, de ore-ce peste 7—8 ani vom ajunge să deslegăm lucruri deja deslegate de mult, dar de carî n'am voit să ținem seamă. Al douilea, că se cheltuesc banii Statului și ai particularilor fără nici o socotélă; și cu drept cuvânt ar puté obiecta cine-va: pentru ce D-ta, Serviciu filoxeric, mă faci pe mine—particularul—să cheltuesc 7-8 ani cu experiențele, spre a vedé că vișele americane productóre direct nu dau struguri bunî? Dar, dacă voescî să faci experiențe, fă-le la pepiniera Țintea și Strehaia, și la alte câte s'aû înființat, pentru că acesta e scopul pepiniereilor; dar nu le face pe socotela pungii mele. In

fine, alt rău e, că producătorii direcți ne dând rezultate, se vor isca cârtiri contra guvernului; căci vă aduceți aminte acum câți-va ani, când cu eșecul cu Naftalina, cine era vinovat: totă lumea arunca vina asupra Miniștrilor, și absolut nimeni nu învinovătea personalul serviciului filoxeric, care n'avea nici cele mai elementare cunoștințe viticole.

Dar să lăsăm la o parte spusele streinătății asupra producătorilor direcți și să vedem ce dic rezultatele, de la noi chiar, asupra vinurilor date de producătorii direcți. În ziarul «*Constituționalul*» din 21 Martie 1892, găsesc un articol al unui specialist, Corneliu Roman, chimist la stațiunea agronomică. În acest articol se spune că stațiunii agronomice i s'au trimis de către serviciul filoxeric, de la pepinierele Țintea și Strehaia, și struguri și vinuri spre analizare, din varietățile următoare: *Jacquez, Herbemont, Othello, Cunningham*. Iată acum ce dic Corneliu Roman după analiză: *strugurii varietăților trimise cōprind prea mult acid, ca struguri de mâncare n'ar pute nici unul servi; varietația Othello are bóbele cele mai mari, are însă un gust particular foarte neplăcut (Juchsgeschmack, gout foxé).*

Iată cum se exprimă Roman și de vinurile varietăților citate: «le lipsesce aroma, buchetul, precum și armonia în gust, pe care le au vinurile in-

digene și cari se cer de la orî ce vin bun; trebuie să aibă cine-va o mare dosă de entusiasm, pentru a le pune alătura cu vinurile de Drăgășani, Nicorești, etc., care sunt atât de delicioase la gust, și atât de pronunțate în aromă, în cât pot să concureze cu cele din streinătate».

D-nu Roman în publicația ce o face, caută să arete și avisul străinătății asupra producătorilor direcți; și găsește, că și la congresul de la Görtz s'a luat aproape unanim hotărîrea: *«congresul se pronunță contra plantațiunilor nouă cu producători direcți, și recomandă numai plantațiuni cu viță altoită»*.

Iată acum ce conclusiune face și Roman: «acastă hotărîre ar trebui luată în sémă și la noi cu atât mai vërtos, că cu vinurile din producătorii direcți americani nu vom avé, probabil, nici o dată aroma și buchetul, pe care le-aveau vinurile

Iată dar că părerea congresului de la Görtz și aceea—cât se pôte de imparțială—a d-lui Roman, asupra vinurilor americane obținute la noi în țară, este: că producătorii direcți nu fac pentru Dealurile noastre, că numai vița americană altoită ne pôte sluji bine.

Încă odată dar, dacă se mai experimenteză cu producătorii direcți în Dealu-Mare, e o perdere de vreme și o mare greșelă.

O altă greșelă făcută de serviciul filoxeric e, că s'a *dat unui proprietar prea multă viță*. Dacă serviciul filoxeric, când a dat vița, avea de gând să facă experiență, nu era nevoie să dea cu miile de capete—pentru că cer cheltuială mare spre a fi plantate și întreținute; ci era de ajuns, dacă dedea numai câte-va sute: pentru că tot același rezultat se obține și din câte-va sute de vițe, ca și din miile plantate. Ba ce e mai mult, cheltuielile pentru întreținerea unei mici parcele, pentru experiență, nu costă aproape nimic. S'a făcut o greșelă dându-se prea multă viță, din cauză că proprietarii n'au încă deplină încredere în vițele americane și nu le dau îngrijirea, pe care trebuie să le-o dea. Despre acest lucru m'am convins în vara acésta. Ast-fel proprietarul *P. Dancovič* din Dealu-Frumos, comuna Pleașa, nici cele 1000 bucăți de viță, care i s'au dat, nu le-a plantat și îngrijit cum trebuie. Nu a tăiat córdele de loc; ba ce e mai mult, printre vițe a pus porumb, care crescând mare, a copleșit vița și nu a lăsat-o să se desvolte.

Dacă proprietarul primea puțină viță, îl trăgea inima să o îngrijescă, fiind-că nu cheltuia mult; pe când așa, plantând o suprafață mai mare, și-a făcut socotéla că e bine să puie porumb, fiind-că tot dă ceva; pe când dacă ar lăsa numai vița,

cine scie dacă e ceva de ea și nu face munca de geaba.

Rău s'a făcut, nu numai că s'a dat unui proprietar viță multă, dar și pentru că i-s'a dat mai multe neamuri. Și iată de ce: din numeroasele varietăți plantate, numai una sau două se vor desvolta bine, vor avea vegetația cea mai frumoasă—prin urmare, numai acelea vor trebui înmulțite în totă via; cele lalte vor trebui să fie scose. Iar terenul, în care au fost plantate, a fost muncit de geaba, căci n'a produs nimic. Ca să cheltuesci mult și să faci ceva, poți ori și cine; principalul e, ca cu puțin, dar cu chibzuință, să faci mult și bun.

Iarăși o nechibzuință găsesc în idea băgată proprietarilor de vii, că: *după un timp ore-care, de nu le vor plăce productorii direcți, îi pot altoi*. Și ideea acesta o cred, fiind-că o ved chiar în publicația serviciului filoxeric. Iată ce se dice la pagina 24: «*în pământurile argilose-siliciose varietățile Herbemont, Cynthiana, Cunningham, Secretary, Noah, reușesc de asemenea; toate aceste varietăți, se înțelege de sine că se pot altoi*¹⁾». Dic că e nechibzuință, când se spune proprietarilor așa ceva—fiind-că altoirea producturilor după câți-va ani întâmpină 3 mari dificultăți:

— Mai întâi, fiind-că vedurăți că cei mai rezistenți

¹⁾ Nicoleanu. Cultura vițelor americane pag. 24.

productori direcți la filoxeră au de abia o rezistență peste mijlocie, ce de abia le e de ajuns — când terenul le e favorabil —, să se ție pe ei în viață. Dacă acești productori direcți se altoesc, vor trebui să ducă o luptă îndoită: să lupte cu filoxera și în același timp să nutrească și altoiul; ceea ce va avea de rezultat că vișele vor fi slabe, nu vor produce bine și — prin urmare — reconstituirea nu se va face în mod mulțumitor. Ba chiar din productorii direcți, dați proprietarilor, sunt unii — ca *St. Sauveur* — aproape tot așa de neresistenți, ca și vișa noastră. Ei bine, pe acestia altoindu-i, vor peri chiar de la al 2-lea an după altoire — ceea ce va fi o mare decepție pentru proprietar. Și cum omul e făcut să generalizeze în tot-d'a-una, proprietarii cărora li s'a dat vișa, vor fi atâtea propagatori ai ideii, că vișele americane pier, dacă se altoesc.

Al doilea, că se trece cu ușurință peste o cestiune elementară de altoire, anume următoarea: se scie cu siguranță că, dacă tulpina port-altoiului se îngroșe, altoirile se prind foarte anevoe; numai varietatea Jacquez nu e rebelă la altoire, pentru că — fie că tulpina e subțire, fie că e grosă — altoii pe el se prind cu ușurință. Altoindu-se dar productorii direcți după 3 — 4 ani, când se va convinge proprietarul că nu dau struguri buni, prinderile vor fi foarte puține — și îi va fi aproape imposibil să aibă via complet altoită.

În fine, o altă dificultate e: că noi n'avem vieri experimentați și pricepuți în ale altoirii, așa că proprietarul după ce va cheltui destui bani cu miile de bucăți plantate, ne putând nici să le altoiască, va găsi că cel mai bun lucru de făcut e: să scotă tot ce pusese acum 3—4 ani și să planteze în loc viță altoită și prinsă.

O altă cestiune, căreia nu i se dă atenție prin experiențele instalate în Dealu-Mare, e *în privința distanței la care trebuesc plantate vițele*. În experiențele făcute în Dealu-Mare peste tot s'a păstrat o distanță mare între vițe; așa, la uni, ca Gen. Fălcoianu, etc., am găsit distanța de 2 m. între rânduri și de 1^m 50 între vițele unui rând. Sistema acésta de plantare a viei, e ceva neobicită până acum în Dealu-Mare—de ôre-ce se planta vițele foarte des, aprópe la distanța de 1^m una de alta pe linie. În adevăr, până acum câți-va ani, tótă lumea viticolă—aprópe—era de părere că vițele americane trebuesc plantate la distanțe mari una de alta, pentru că se credea că aceste plante sunt mai exigente ca vițele indigene în privința nutrimentului. S'a instalat însă experiențe, plantându-se vițele americane altoite tot la aceeași distanță, la care se planta înaintea vițele indigene, și rezultatele obținute au fost cât se pôte de surprinzătoare; pentru că vița americană, plantată des, vegetază tot așa de bine, ca și când e plantată

rar; și nu dă nici un semn de slăbiciune¹⁾. Nu numai atât, dar s'a constatat că, prin plantarea mai apropiată a vițelor, cestiunea adaptațiunii la sol e mai puțin de temut, de ore-ce rădăcinile trăesc mai mult în stratul superficial.

Plantându-se vița în experiențele instalate, numai la distanțe mari—cum se credea până acum câți-va ani că e bine,—probază și prin acesta, că cei ce au instalat experiențele nu prea sunt în cunoștință de ultimele rezultate științifice: ceea ce nu e de loc îmbucurător. Eu nu dic că trebuia numai de cât să se planteze strâns vițele americane altoite, sau nealtoite; dar de asemenea nu admit, ca să se planteze numai la distanțe mari. Dacă se voia numai de cât a se repeta și la noi experiențele făcute în alte țări, să se fi plantat în unele experiențe la distanțe mari, iar în altele la distanțe mici. Dacă se făcea așa, după câți-va ani ne convingeam «*de visu*», dacă vițele americane plantate strâns vegetază tot așa de bine și produc tot așa de mult de pogon, ca vițele plantate la distanțe mari—și aveam un nou factor cunoscut în gréua cestiune a reconstituirii cu vițele americane, adică: că putem planta vița americană tot la distanța, la care se planta înainte vița indigenă. Pe când ast-fel, cu experiențele, unde vițele sunt plantate numai la distanțe mari, învățăm pe pro-

¹⁾ Viala, adaptation 223.

prietari să facă o cultură care nu e de loc trebuincioasă.

O altă greșelă—și acesta de asemenea mare—este *cu vița americană altoită, dar neprinsă*, dată la mulți proprietari de vii. În adevăr, anul trecut mai multor proprietari de vii din Dealu-Mare—ca D-nu Gen. Fălcoianu, Gr. Ștefănescu, T. Angelescu Gr. Triandafil, Niță Sterie, etc.,—li s'a dat viță americană, altoită chiar atunci la pepiniera Țintea, cu intenția ca fie care proprietar să o puie în scôlă spre a se prinde; iar peste un an să o scôtă, să examineze altoiș bine prinși și să-i planteze definitiv. Intenția a fost cât se pôte de bună, dar rezultatul nu se pôte mai nenorocit; de ôre-ce la nici una din persônele citate nu s'au prins aprôpe de loc altoiș. Aprôpe fie-care din proprietarii numiți au primit până la 2000 de capete altoite, dar la nimeni n'am găsit prinse mai mult de 50 bucăți. Eū imi esplic cauza acestei nereușite. Vișele au fost luate de la pepinieră de vierș, carș n'au sciut să umble bine cu ele; apoi vierș — cum sunt ei nepăsători de lucrul stăpânului—au lăsat să trecă mult timp de când au ridicat vișele de la pepinieră și până în momentul când le-au plantat; și pôte le-au pus în scôlă în mod așa de negligent, în cât în diua plantării aveau cu siguranță altoiul deslipit de port-altoiū. Ast-fel trebuie să fi fost tratați altoiș,

până să fie puși în scôlă — pentru că alt-fel nu-mi esplic, de ce s'aũ prins în așa mic număr.

Serviciul filoxeric, și de astă-dată, trebuie să recunoscă, că a făcut o greșelă dând viță altoită, dar neprinsă. Și trebuia să se aștepte că altoii nu se vor prinde; de ôre ce aceia, căroră li s'a încredințat, habar n'aũ avut până atunci de ce va să dică viță altoită. Trebuia să țină altoii la pepinieră să se prindă, să-i alégă bucată cu bucată; și numai pe cei bine prinși să-i fi dat proprietarilor, carî ceruseră viță americană altoită. Prin modul cum a procedat anul trecut, a descurajat pe de o parte pe proprietari, și i-a făcut neîncredători în viță altoită; iar pe de altă parte, a contribuit la cheltuirea zadarnică a unei însemnate sume de bani; căci viță americană, altoirea ei la pepinieră, plantarea și îngrijirea ei de către proprietari, cer banii, carî s'aũ cheltuit de geaba — pentru că altoii nu s'aũ prins. Apoi nu s'a avut de loc în grijă, a se recomanda proprietarilor, să facă scôlă într'un loc bine espus razelor sórelui, de parte de arbori, etc.. Am găsit la două proprietari — nu-i numesc, căci póte se află printre noi — scôlă făcută sub nisce vișini, într'o grădiniță. Ei bine, la aceștia, chiar, de s'ar fi prins altoii, rămâneau slabi, nedesvoltați: pe de o parte din cauza umbrei, pe de alta din cauza pământului, care e să răcit de rădăcinile arborilor.

Dar în Dealul-Mare s'a dat viță și pentru reconstituire. Ast-fel, unor proprietari li s'a dat *viță americană, altoită și prinsă*; ca port-altoi au servit varietățile: Jacquez, Riparia, Rupestri, Cunningham, Solonis. Că s'a dat proprietarilor viță americană altoită și prinsă, s'a făcut foarte bine; dar, încă odată dic, rău s'a făcut întrebuintându-se Jacquezul ca port-altoi. Ați vădut că aproape totă lumea viticolă strigă acum contra acestei varietăți: ca nefiind bună productoare, ca nefiind un port-altoi bine resistant la filoxeră.¹⁾ Pote se va dice, că sunt exemple unde Jacquezul, altoit de mai bine de 15 ani, nu pierе; ba continuă a nutri bine altoiul și a da producție abundantă. De ce dar să nu altoim și noi Jacquezul? Pote se vor găsi locuri, care să-i convie? E adevărat acesta nu numai pentru Jacquez; dar multe vițe americane ne-resistente la filoxeră, dacă sunt plantate într'un pământ care le convine, trăesc și vegetează bine. Acesta însă, nu e un cuvânt, că noi putem întrebuința Jacquezul ca port-altoi; eu cred că din două varietăți, cari reușesc în Dealul-Mare, pe aceea s'o alegem și s'o cultivăm, care o scim că resistă cel mai mult la filoxeră. Ați vădut, că în majoritatea casurilor Jacquezul nu resistă la filoxeră;

¹⁾ Marès, Description des principaux cépages de la reg. Médit. pag. 15 și 16. A se citi de asemenea asupra Jacquezului, Cunningham, etc. ca port-altoi, și: Progrès agricol din 13 Dec. 1891, 13 Noemb. 92 și 8 Ian. 93.

cine ne zoresce pe noi acum, să-l mai altoim, când avem destule alte varietăți care reușesc admirabil în Dealu-Mare și cari resistă perfect filoxerei? Dacă vom continua a-l mai împărți altoit proprietarilor, aș să se găsească multe terenuri cari să nu-i convie, unde va pieri—prin urmare o altă serie de proprietari care să strige contra viței americane altoite. Eu cred că e mai bine a lua dinainte toate precauțiunile, pentru ca reconstituindu-ne dealurile, să nu se dea nimenui ocasiunea să se arete nemulțumit de vițele americane. Imediat ce vor începe neîncrederile în vița americană, cauza acestor plante—și prin urmare reconstituirea—vor pierde mult, în loc să câștige.

O altă încurcătură, din care va fi greu de eșit, este și următoarea: anul trecut s'a dat la unii proprietari—ca d-nu General Fălcoianu, Pr. Dancovici, etc.—numai port-altóie americane, cari s'aș plantat cu scop, ca să fie altoite în primăvara acésta. Vierii proprietarilor, pe unde s'aș dat port-altóiele, nici unul nu scie să altoiască; personalul, pe care-l are serviciul filoxeric, e ocupat cu numeroasele lucrări de la pepinieră. Cine are să altoiască atunci vițele puse? Nici vorbă nu e, că aș să rămâie nealtoite, și n'ar fi nimic dacă s'ar fi plantat o sută saș două de capete; dar la unii proprietari sunt plantate aprópe două pogóne. Și pe acésta cale dar, s'a greșit: s'a dat prea multă

viță, iar proprietarii nu sunt de loc pregătiți pentru cultura vițelor americane.

* * *

Sunt o mulțime de alte cauze, pe lângă cele enumerate, cari mă îndreptățesc să ȳic: că esperiențele instalate   Dealul-Mare n'au nici un căpătăiŭ. Am căutat să-mă da  sama, să găsesc cauza;  i răsfoind prin publicațiile diferiților membri ai serviciului filoxeric, am ajuns la credința: că e o cauză analogă aceleia, care a influențat acum aproape 10 ani, c nd am întrebuințat Naftalina. V  mărturisesc,  i acésta cu mare m hnire, că n'am găsit articol—afară de ale d-lui Munteanu,¹⁾ —, în care să fie ceva serios în privința vițelor americane, sau ori care altă cestiune de viticultură. Spre a proba că cele ce vă spun sunt c t se p te de exacte, permiteți-mă să fac numai c te-va citațiuni din aceste nostime publicațiuni asupra viticultur i. Ast-fel, iată ce se ȳice despre filoxeră în *Amicul Agricultorului* din 15 Martie 1890, într'un articol întitulat *Filoxera*: * In adevăr, nu există insect sau parasit vegetal mai barbar ca acest hymenopter, care tinde mereu  i în mod f rte accentuat, la exterminarea unei plante atât de mult stimată de agricultori  i c ntat  de poeți, cu risicul dacă se p te zice, de alt-*

¹⁾ Inspector viticol.

fel foarte cavaleresc, al stingerei rasei sale odată cu disparițiunea viei. Curios lucru în adevăr, ca un insect infinit de mic, microscopic, aprópe un microb, o virgulă ordinară, să aibă o putere de distrugere așa de estraordinară, etc.» Și tot așa în tot articolul, de aprópe 3 colóne, filoxera e tratată cu tot felul de epitete, care nu i se potrivesc și care nu sunt de natura unui articol serios.

Nu se póte mai interesantă și publicațiunea ce pórtă un frumos titlu: *o pagină din istoria viticulturii române*.¹⁾ N'am vădut o publicație scrisă într'un stil mai caraghios și fără cea mai mică logică; și cu tóte astea, spre marea nóstră nenorocire, într'o cestiune de mare importanță, de care atárnă mare parte din venitul țării—și scrisă de persóne care sunt puse să conducă greaua cestiune a reconstruirii viilor cu vițele americane! Regret că nu e posibil să vă represint întrégă această lucrare, spre a vedé modul ridicul cum sunt tratate la noi cestiunile serióse și de mare importanță. Vě reproduc însă câte-va rânduri.²⁾: «*Óre vermele lui Moise, nu o fi acest animalcul impalpabil ce D-zeu pare că a creat pentru a desfide orgoliul geniului uman? Filoxera monad imperceptibil care a anihilat prosperitatea a-*

¹⁾ G. Nicoleanu, o pagină din istoria viticulturii române. Importanța vit. în România.

²⁾ G. Nicoleanu, lucr. cit. pag. 9.

tător țeri.» Și mai departe: «*Dar cine este ôre acest teribil inimic care le pune în pericol; cine provocă mereu din partea tuturilor așa de formidabile preparative de răsboi? Măsurați talia, examinați armele sale, vizitați cetățile lui și ce veți găsi?*

«*Un insect microscopic, o imperceptibilă tăetură, o strîmptă crăpătură în sol. Ce crudă ironie.....! etc.*» Pe pagina de cea din aceeași lucrare: «*o miserabilă insectă! adevărate tunuri Krupp și d'Armstrong, servind a omori muște după Saint-Victor... etc.*» Și o prosă tot așa de puțin serioasă, scrisă pe 19 pagini, se ascunde sub pomposul și frumosul titlu de: «*o pagină din istoria viticulturii.*

În fine, ca culme a lipsei de respect pentru publicul cititor la noi de reviste agricole, e articolul intitulat *fabricarea țuicii*, din Amicul Agricultorului, 20 Maiu 1891. În acest articol, în loc să găsim ceva serios, bună-ôră: cum se fabrică țuica acum la noi, cum ar trebui fabricată spre a fi de o calitate superiôră, care sunt proprietarii și localitățile cari dau comerțului calități escelente de țuică, câte varietăți de pruni sunt în România, anume care varietate dă țuica cea mai bună, etc.; în loc să găsim, dic, ceva serios: avem o descriere a fabricării țuicii, mai elementară ca aceea pe care ar face-o un țăran de rând, când l'ai

găsi făcându-și țuica lângă cazanul lui cu prune. Și în acest articol, rândurile cele mai multe le ocupă partea haslie. Iată o mică bucată: «*In orașe țuica, băntură igienică și inofensivă, după cum o numesc uni, câte neplăceri nu aduce casei omului!? - Câte mese stricate și câte note discordante în sânul familiilor, nu se datoresce consumațiunei ei peste măsură și cu deosebire atunci când ea se găsește însoțită de câte o feliuță de Salam, ghedem de Botoșani, șuncă, mușchiuleț, măslina, etc., cum se servește în băcăniile noastre. Băcăniile adesea sunt locul de întâlnire ale prietinelor și atunci sticlulele cu gâtul lung și subțire, cu burtă mare și rotundă, se succed cu totă iuțela în mod magic pe tesghéua băcanului: A la voltre,... poftă bună,... noroc,... vivat,... etc... Știi că-i bună! parcă ar fi țuică de Măgura saii de a lui Marghiloman. Ce rece! De unde ai cumpărat-o? Câți ani are? Acestea sunt vorbe ce se schimbă în mod regulat înaintea tesghelei la asemenea întâlniri, când se bea mai multe rânduri de sticlule și se mănâncă mai multe feluri de mezeliuri.*

«*In asemenea condițiuni înțelegem bine, că fie-care plăcă cu fómee pe jumătate potolită, dacă nu de tot, și când ajunge acasă, ce să vezi? Bucatele nu tocmai bune, prea puțin să-*

rate, fără gust, sau prea scăzute din cauză că am întârziat mult ora mâncării reținută fiind de amici la ciocniri. Din toate aceste rele, unul nu se sparge în capul țuicei, ci toate în capul..... bucătăresei, care a stat prea mult de vorbă cu vardistul de la poartă!»

Ca culme a indecenței, sunt următoarele rânduri: «sunt țuici care se zice că au calitate cu totul ascunse și preferate de sexagenari, etc.¹⁾»

V'am citat o față întreagă, spre a se vedea că nu iaș rânduri isolate, căror le dau o formă ridiculă, ci că articolele întregi sunt scrise fără socotelă, numai pentru a se dice, că autorii lor scot la lumină articole asupra viticulturii. Mă opresc aci cu citațiunile din acest soi de articole asupra viticulturii, ai căror autori ar fi mult mai buni ca gazetași la reviste umoristice, iar nu să ocupe fotoliile unor servicii serioase și de care atârna avuția țării.

Dacă cine-va din domniele-văstre nu se mulțumesc numai cu aceste citațiuni, îl rog să ia «Amicul agricultorului» din 15 Martie 1890, din Iulie 1890, din 20 Maiu 1891, etc., precum și publicațiile: *O pagină din istoria viticulturii române* și cultura vițelor americane în Romania,

¹⁾ Morastel (Pseudonimul d-lui Nicoleanu): Două trei cuvinte asupra fabric. țuicef, Amic. Agric. 20 Maiu 1891.

și se va convinge că nu se găsește articol dat la lumină de către serviciul filoxeric, și care să conțină ceva serios în el.

Din cele ce preced, vedeți, Onorați colegi, că cauză — pentru care experiențele noastre, instalate în Dealu-Mare, nu merg bine, și sunt instalate fără nici o chibzuință — stă în nepregătirea și lipsa completă de cunoștințe serioase a aceloră, cari sunt însărcinați cu facerea și conducerea acelor experiențe. Dar e o nenorocire la noi: altele sunt considerantele după care se recrutează personalul serviciilor, fie ele cât de serioase, de cât capacitatea și valoarea științifică. Nu cunosc o altă persoană, afară de aceea a D-lui Titu Maiorescu, care în timp de 10 ani, de când e înființat acest nenorocit de serviciu filoxeric, să se fi interesat de el și să fi căutat a-i da o direcție serioasă. În adevăr, în puținul timp cât a ținut — mi se pare în anul 1888 — interimul Min. Domeniilor, D-l Maiorescu, a căutat să scotă serviciul filoxeric din starea de toropelă în care se afla până aci, cerând ajutorul persoanelor din țară, a căror valoare științifică era cunoscută.

D-l Maiorescu a cerut sprijinul învățatului nostru botanist D-nu D-r. Brândză. Trist este că D-nul Maiorescu n'a mai stat mult ca Ministru al Domeniilor și că nu totă lumea apreciază munca și valoarea științifică — lucruri, cari au făcut pe ilustrul nostru profesor, Dr. Brândză, cu toate insis-

tențele puse mai târziu, a nu mai primi direcția acestui serviciu, care incumbă mari datorii morale și a cărui conducere cere multă pricepere și bun simț. Ce este astă-đi, ca serviciu filoxeric în țară, sunt resturi din direcția dată de savantul nostru profesor. Cum, și de cine este astă-đi condus serviciul filoxeric, se poate vedé din citațiile de mai sus.

Ca conclusie a conferinței mele, sunt următoarele :

1) A nu se recomanda proprietarilor, pentru replantare, de cât viță americană altoită ;

2. A nu se întrebuița ca port-altóie de cât acele varietăți, care sunt cu totul rezistente la filoxeră ;

3) A nu se planta în vic de cât viță altoită și prinsă, evitându-se plantarea în locul definitiv a viței americane, pentru a o altoi mai târziu.

